

„Nekoukám se na vážnou hudbu jako na úzkoprofilovou vědu,“ říká Jaroslav Svěcený

06.02.2015

V jediném pražském klubu klasické hudby v Krakovské ulici se Jaroslav Svěcený, který je častým hostem v Tapatanu nebo VŠUP a v roce 2013 vystoupil na Vinohradském vinobraní, zasvěceně vyprávěl o svém povolání, které vnímá do jisté míry jako buditelské – zpopularizovat poutavou formou vážnou hudbu co nejširší veřejnosti. Rozhovor ale tentokrát začal nevšedně, kdy se houslový virtuóz na začátku setkání rozčileně rozpovídal z krádeže peněženky, která se mu stala den před tím.

Možná můžete mluvit o štěstí, že vám nikdo neukradl futrál, v němž běžně nosíte čtyři housle.

To by byla velká ztráta, v mnoha set tisíc korun – samozřejmě jsou nástroje všechny pojištěné. U italských nástrojů by byla újma daleko vyšší. Ale i při takových událostí, jako je zcizení peněženky, asi každý pocítí ztrátu soukromí. Máte takový hnusný pocit, až bezbranný. Že se nemůžete projít ani po ulici, aniž by se vám něco nestalo. Na služebně, kde jsem podepisoval protokol, mě varovali, abych příště nechodil takovou štreku přes centrum. Kdyby mě obestoupili tři zloději, neměl bych proti nim šanci, a to by si mě mohli i dopředu vytipovat, že jsem známý. Obecně se kriminalita prý hodně zhoršila. Ale pojďme dál. Vy jste z Radničních novin? Myslím, že jste byl v Tapatanu, jak jsem tam tenkrát přilítl, že?

Ano.

Moc se mi líbí, co dělá Pavel Vrána. Jeho knížky jsou fakt bezva a fandím mu. Hrál jsem tam, když se Tapatan otvíral. Taky rád spolupracuji s ředitelem Martinem z Vyšší odborné školy uměleckoprůmyslové. Zním ho už od dob, kdy dělal výstavy v Chodovské tvrzi, kde jsem vystupoval. Podle mě školu hodně oživil akcemi, které se tam konají.

Vyzkoušel jste si někdy výuku malých dětí v Tapatanu?

To ne. Každý rok ale dělám houslové kurzy v Klášterci nad Ohří, pro vybrané školy připravuji speciální koncerty. Komunikuju s nimi a tím začíná i podle mě to, že děti doma o tom vypráví a samy chtějí pak zajít na vystoupení. Že bych je ale učil pravidelně, na to bohužel nemám čas. Moje koncertní činnost je taková, že spoustu věcí si zařizuji sám. Kromě toho jsem i soudní znalec, a to mě stojí nemálo času.

Asi každý zažil během školní docházky výchovné koncerty, které spíše děti od poslechu vážné hudby odradily, než navnadily.

No jo, to nebyla úplně nejlepší zkušenost. Tenkrát to bylo zaviněno i tím, že se tam prezentovali muzikanti, co by se v profesionálním tělesu nemohli ani uživit. Já zásadně neříkám, že je to výchovný koncert - vždyť je to strašný termín. Děti to musí bavit, musí je to chytit. Samozřejmě, kdo je od přírody kulturně apatický, tak jím i zůstane. Ale další to třeba probudí. Dnes je doba úplně jiná. Pokud se uzavřeme sami do sebe, je to začátek konce. Proto se zabývám popularizací vážné hudby. Snažím se propojovat historii houslí s jejich vlastními příběhy - který panovník či mistr na ně opravdu hrál. A každý houslař má také svůj příběh - je z významného starobylého rodu, na jeho nástroje hrály zajímavé osobnosti...

Dává vám popularizace jistou svobodu v tom, jak tradiční módy přetransformovat do moderního aranžmá?

Ano. Hrál jsem třeba s alternativní kapelou Jablkoň. Najednou jsem měl možnost vystupovat před publikem, které by na koncert vážné hudby ani nedorazilo. Deset let hraju ve Vivaldiannu a říkám všem: já nepřesvědčuji nepřesvědčené. Spolu s Michalem Dvořákem z kapely Lucie spolu vytváříme hudbu, která se přibližuje k vybudování mostu pro ty, co klasickou hudbu nehledali a tady ji najednou najdou. Výsledkem je, že pak přijdou na klasický koncert.

Na svém webu píšete, že jste natočil 44 cédéček. Za chvíli trumfnete kapelu The Rolling Stones.

Fakt? Tak uvidíme. (smích)

Existuje hudební žánr, který byste nedal? Dechovku, metal, hip hop?

Zmiňované vůbec. Ani by mě to nelákalo. Musím ale říct, že ve Vivaldiannu jsem narazil na spoustu různorodých hudebníků, ale spíše se jednalo o perkusní nástroje z Brazílie a podobně. Občas jsem si zahrál jazz, ale nezabývám se jím naplno. Je to jen zpestření. Víte co, každá tato zkušenost je pro mě jako přechod do jiného údolí, kterou ale potřebuju. Nekoukám se na vážnou hudbu jako na úzkoprofilovou vědu jako jiní kolegové z mojí branže.

Mám z vás pocit, že se vůbec nezastavíte. Máte vůbec čas cvičit?

To víte, že jo. Jakmile se dostanu domů, budu cvičit se svoji dcerou. Když mám koncert, cvičím čtyři až pět hodin, pokud mám „udržovačku“, abych nevypadl z formy, tak hodinu a půl. Dělán to někdy tak, že si během odpoledne jdu na hodinu lehnout - dobít baterky. Pracuji dvoufázově, a potřebuji si mezitím udělat nějaký předěl. Třeba zítra mě čeká celodenní zkoušení.

Většinou hrají housloví mistři nacvičené opusy několik let. Jak to děláte, aby koncert nezevšedněl pro posluchače, který vás již slyší poněkolkáté?

Chce to samozřejmě mít vymyšlenou nějakou dramaturgii. Hraní musí jít dohromady s jinými povinnostmi. Nefunguje to tak, že bych doma jen cvičil a čekal na zavolání, až mě někdo osloví. Zabývám se i festivaly – 19. února zahajuju cyklus koncertů Pro Zasvěcené v Zrcadlové kapli Klementina. Budu tam mít šest koncertů až do října. Kdysi tradiční programy Dvořák, Smetana, Brahms by už opakovat dokola nešly.

Jak se to má s příslovím „Co Čech, to muzikant?“ Nebo že Česká filharmonie umí nejlépe zahrát Novosvětskou od Dvořáka?

Stejně jako v jiných zemích – akorát se to pěkně poslouchá. No a 9. symfonii od Antonína Dvořáka hraje každé těleso. Doba, kdy se v Čechách hrál nejlépe Dvořák, v Německu Brahms, v Itálii Donizetti, je dávno pryč. Dnes jsou třeba orchestry i v Číně, které jsou neuvěřitelné, nebo v Singapuru je ohromný rozmach vážné hudby. V případě České filharmonie se jedná spíše o PR po příchodu nového šéfdirigenta Jiřího Bělohlávka, které zlepšilo pohled na tento orchestr. Že filharmonie přivezla Novosvětskou do New Yorku, chápu jako tah marketingový. Navíc že ji přivezla do země, kde považují tuhle skladbu za svoji vlastní, je docela legrační. Já jim to samozřejmě nijak nezazlívám, ani tu kolonu novinářů, co jela s ní, ale jen by někteří členové mohli trochu polevit ve svých příkrých soudech na popularizační hudbu. Mně se občas stávalo, že bývalí spolužáci z konzervatoře, co jsou ve filharmonii, měli problém mě na ulici i pozdravit. (smích) Na rozdíl od nich se musím jinak ohánět. Nedostávám peníze z veřejného sektoru.

Jste odborník na staré smyčcové nástroje, na které přímo nahráváte svoje desky. Jak to děláte, abyste co nejuvěrněji zachoval jejich autentický zvuk?

Snažíme se pracovat s korekcí. Nesmíme nastavení mikrofonu přizpůsobit danému nástroji, protože to by z desky nevylezlo. Můj cíle je ale ten, aby se o těch nástrojích něco lidí dozvěděli a že ta historie stojí za to stejně jako historie výtvarného umění.

Který nejvzácnější nástroj jste držel v ruce?

Těžko říct, byla jich spousta. Za tu dobu, co se tím zabývám, jsem měl v ruce patnáct Stradivárek. Každý nástroj má svoje vlastní specifikum, proto nelze vypíchnout jen jeden.

Umění současní houslaři vyrobit nástroj, který by byl srovnatelný s historickými exponáty?

Jak já říkám, porovnávat staré a nové housle je jako porovnávat jablka s hruškami. My nevíme totiž, jak ty Stradivárky hrály, když byly nové. Že se to pak usadilo a ukázalo se, že hrajou skvěle, je věc ale druhá. Někteří houslaři dosahují vysoké úrovně, mají ale handicap, že nové nástroje se s těmi starými těžko srovnávají. Dobré houslaře najdete ve Francii, Anglii nebo Polsku.

Jaroslav Svěcený (nar. 1960) je houslový virtuóz, spoluzakladatel prestižních festivalů (Smiřické svátky hudby), popularizátor vážné hudby, soudní znalec a příležitostný skladatel. Jeho televizní, rozhlasové a koncertní projekty (VIOLINO, Vivaldianno) přitahují širokou veřejnost autentickou hrou a moderními postupy. Kromě toho uvádí na Dvojce Českého rozhlasu vlastní pořad Noční Mikrofóra.

Text a foto: Martin Hošna